

AYNI ADI TAŞIYAN İKİ OSMANLI MÜELLİFİ (ÂŞIK MEHMED b. ÖMER)

Mahmut AK*

Osmanlı müellifleri isimleri yanında genellikle künye, nisbe veya lakapları ile zikredilerek birbirinden ayrılmıştır. Ancak aynı zamanda yaşayan ve aynı adla anılan bazı müellifler yine de karıştırılmaktan kurtulamamış ve birtakım bibliyografya yazarlarınca bir şahıs gibi görülmüşlerdir.

Nitekim hemen hemen aynı yıllarda fakat farklı bölgelerde yaşayan ve bu çalışmanın konusunu teşkil eden müellifler de isim ve lakapları yanında babalarının isimlerinin de aynı olması sebebiyle bazen karıştırılmıştır. Kimlikleri ve eserleri tespit edilebilen bu müelliflerin daha iyi tanıtılabilmesi ve böyle bir meseleye dikkat çekilmesi düşüncesiyle bu çalışmaya teşebbüs edilmiştir.

Mehmed Tahir'in "'Âşık Mehmed b. Hâfız 'Ömer er-Rûmî" başlığı altında verdiği bilgiler¹ gerçekte aynı adı taşıyan iki ayrı müellife aittir. Bunlardan biri Trabzonlu olup *Menâzırü'l-'avâlim*'in müellifi, diğeri de Medine'de doğan ve Semhudî'nin *Hulâsatü'l-Vefâ*'sını tercüme eden yazardır.

Bu karışıklığa F. Babinger dikkat çekmiş², ancak meseleyi tam olarak izah edemediği gibi özellikle ikinci yazar hakkında verdiği bilgilerde³ müteaddit hatalara düşmüştür⁴.

Her iki müellif de eserlerinde kendileri hakkında bilgi verdiklerinden herhangi bir karışıklığı önlemek mümkün olmaktadır. İlk farklılık daha yazarların isminde ortaya çıkmaktadır. *Menâzırü'l-'avâlim* müellifi kendini "Mehmed b.

* Araştırma Görevlisi, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.

1 *Osmanlı Muellifleri*, İstanbul 1942, III, 94-95

2 *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri* (çev. Coşkun Üçok), Ankara 1982, s. 152, n 1.

3 *a e.*, s. 170 vd.

4 Süleymaniye Kütüphanesi kataloglarında, Mehmed adlı başka bir yazara ait *Atıyyetu'l-vehhâb el-Fâsıla Beyne'l-hatâ ve's-savâb* (Mekke 1317) adlı eser "Âşık Mehmed b. Ömer b. Bayezid, Trabzon" adına kaydedilmiştir. Ancak eserden yazarının Şeyh Mehmed Ozbekî olduğu anlaşılmaktadır (Süleymaniye Ktb , Tahir Ağa Kısmı, nr 59/2, s. 1).

'Ömer⁵ b. Bâyezîd eş-şehîr bi'l-Âşık" olarak⁶, diğeri "Mehmed 'Âşık Hanefî"⁷ ve "Mehmed b. 'Ömer el-Âşık" şeklinde⁸ tanıtmaktadır⁹. Âşık Mehmed yaklaşık olarak 963-964 yıllarında Trabzon'da¹⁰, Âşık Hanefî ise 950 (1543) yılında Medîne'de¹¹ doğmuştur.

Âşık Mehmed'in Türkçe konusunda herhangi bir problemi yok iken, Âşık Hanefî, anne ve babası Farsça konuştukları için kendisinin ana dili Farsça olup, Arapça'yı 6 yaşından sonra mektepte, Türkçe'yi 22 yaşında Anadolu'dan gelen Türk arkadaşlarından öğrenmiştir¹². Hatta bu yüzden eserini okuyanlardan, birtakım yanlışlarından dolayı kendisini mazur görmelerini istemiştir¹³. Ancak Türkçe'sinin bozuk olmadığı, akseni tercüme yapabilecek seviyede bulunduğu Ek'te sunulan metinden de anlaşılmaktadır. Âşık Hanefî iyi bir tahsil yaptıktan sonra Medine'de tedrisle meşgul olmuş, maddî sıkıntı sebebiyle talimi bırakmaması için kendisine 997 (1588-1589) yılında surre çıkarılmıştır¹⁴

Yazarların anne ve babaları ile ilgili farklılıklar da tesbit edilebilmektedir. Âşık Mehmed'in annesi kendi ifadesine göre Trabzon'da Orta-hisar'da Kule-

5 Fr. Taeschner yazarı önce "Mehmed b Osman" olarak kaydetmiş ("Ashık" mad., *Encyclopedie de l'Islam*, Paris 1960, I, 718), sonra yine aynı ansiklopedide kendi hatasını "Ömer (Osman değil)" ifadesiyle düzeltmiştir ("Djografıya" mad., Paris 1965, II, 602).

6 *Menâzırı'l-'avâlim*, Süleymaniye Ktb., Hâlet Efendi Kısmı, nr. 616, (Bundan sonra sadece *Menâzır*) vr. I, 4a. Bu yazar bundan sonra *Âşık Mehmed* olarak yazılacaktır.

7 *Ahbâr-ı Mekkiyye*, Süleymaniye Ktb., Pertevniyal Kısmı, nr. 867/1, vr. 1b.

8 *Hülâsatu'l-ahbâr*, Süleymaniye Ktb., Hacı Beşir Ağa Kısmı, nr. 465, vr. 245a. Bu müellife bundan sonra *Âşık Hanefî* şeklinde atıfta bulunulacaktır

9 Bu müellifin ismi Kâtip Çelebi'de "Mehmed el-'Âşık el-Hanefî er-Rûmî" olarak geçmektedir (*Keşfu'z-zunûn an-Esâmî'l-kutub ve'l-funûn* (haz Şerefeddin Yaltkaya-Rifat Bilge bundan sonra Kâtib Çelebi), 1943, II, 2017).

10 Âşık Mehmed'in doğum tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur. Ancak kendisine aid bazı ifadelerden istidlâlen bu tarih söylenebilmektedir. Tafsilat için bk. Mahmut Ak, *Âşık Mehmed ve Menâzırı'l-'Avâlim*'i, İ. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, İstanbul 1990 İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Genel Kitaplık, nr. YLT E 43, s. 10, n. 9.

11 Âşık Hanefî, *İhtisârü'l-Hulâsa*, Süleymaniye Ktb., Hâlet Efendi Kısmı, nr. 591, (bundan sonra *İhtisâr*) vr. 224b. Krş. Fr. Babinger., a.e., s. 170

12 "Bu hakîr ... vâlid ve vâlide ile Fârisî teşkellum eylemeğin bu hakîr dahi Fârisî'den gayri dil bilmez idi Altı yıldan sonra ... bu za'if mektebe varup lisân-ı 'Arab'ı mektebde ta'lîm eyleyüp yirmi iki yaşına girince ... Rûmî karındaşlar ile ihtilâl eyleyüp fi'l-cümle Türkî ta'lîm olundu" (*İhtisâr*, vr. 224b vd.).

13 "Diyâr-ı 'Arab'da yirmi iki yaşına girdükden sonra hasıl olan Türkî nice olşa gerek Pûşide değül. İmdi nazar iden ehl-i nazar sekâdâtümüzü (---) islâh idup ma'zûr buyursunlar" (*İhtisâr*, vr 225a).

14 "Envâ'-ı 'ulûm ve melekât ve asnâf-ı fezâyil ü kemâlât ile mütecellî ve mütemellî" (*Seyhu'l-Harem Mehmed Efendi'nin 997 (1588-1589) tarihli arızası: Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi, E 8544/2*). Aynı yerde, kendisinin ilmî faaliyetlerini teşvik için bu surreğin devamı rica edilmektedir.

hamamı Mahallesi'ndendir¹⁵. Babası Ömer b. Bâyezid de Trabzon'da sur dışında batı yönünde yer alan Tekfur Sarayı Mahallesi'ndendir¹⁶. Yine bu mahalle yakınında Yavuz Sultan Selim'in (1512-1520) annesi adına yapılan Hatuniye Camii külliyesi içinde, yetim ve fakir küçük çocuklara Kur'an öğretmek üzere bina olunan Dârü't-ta'lim-i Kur'an'da 980-1005 (1572-1598) arasında Kur'an muallimidir¹⁷. Âşık Hanefî'nin annesi Heratlı olup babası ile Mekke'de evlenmiştir¹⁸. Babası ise Amasyalı olup ticaret düşüncesiyle Herat'a gitmiş, ancak orada Nakşibendî Hoca Ubeydullah'ın halifelerinden Mîr Ringiriz'in delâlet ve irşâdıyla tarikata girmiş, ticareten vazgeçerek Mekke'ye gitmiş, 956 (1549)'da Medine'de ölmüştür¹⁹.

Âşık Mehmed'in *Menâzırü'l-'avâlim*'den başka bir eserinin varlığı bilinmemektedir²⁰. Ancak Âşık Hanefî'nin birden fazla eseri olduğu malumdur:

Hulâsatü'l-ahbâr: Semhüdî (1440-1506)'nin 893'de tamamladığı *Hulâsatü'l-Vefa bi-Ahbâri Dârü'l-Mustafâ* adlı Medine tarihi²¹ önce Âşık Hanefî'ye göre Cengiz neslinden Ak Sultan (=Devlet (جغتای) Sultân) tarafından²² *Ahbâr-ı Hasîne* adıyla²³ Farsça'ya çevrilmiştir. Âşık Hanefî, "Fârisî ile mukayyed

¹⁵ *Menâzır*, vr. II, 28a Bu Kule-hamamı Mahallesi'nin Mescid-i Amasya Mahallesi olabileceği hakkında bk. H. Lowry, *Trabzon Şehri'nun İslâmlaşma ve Türkleşmesi 1461-1583*, İstanbul 1981, s. 24-25, 46.

¹⁶ Tahrir Defterlerinde burası "Tekfur Çayırı" olarak geçer Bu mahalle sur dışında batı varoşlarında en kalabalık müslim mahallesi olup XVI yüzyılın sonlarına doğru teşekkül etmiştir (H. Lowry, *Aynı eser*, s 71)

¹⁷ *Menâzır*, vr. II, 28b, 29a-b Âşık Mehmed'in babasının memuriyeti hakkında bazı ayrıntı için bk. M. Ak, *Aynı tez*, s 9, n. 7.

¹⁸ *İhtisâr*, vr. 224b.

¹⁹ a.e., vr. 224a-225a. Ayrıca daha önce geçtiği gibi Âşık Mehmed'in dedesinin Bâyezid olduğu bilinmekte, Âşık Hanefî ise babasını tanıtırken onun "Amasya nâm şehirde Kara Hâfız evlâdından" olduğunu (a.e., vr. 224a) belirtmektedir.

²⁰ Bu konuda bk. M. Ak, *Aynı tez*, s. 44-48.

²¹ Eserin bazı nüshaları Topkapı Sarayı Müzesi Kutüphanesi [TSMK] III Ahmed Kitaplığı nr 2804 (164 vr.), nr. 2805 (177 vr., istinsah tarihi: 896/1491), Emânet Hazinesi, nr 1410 (204 vr., müstensih: Abdülkerim b. Ali b Abdullah, istinsah tarihi: 985/1577), Revan Köşkü, nr 1573 (268 vr.) ve Viyana, Kaiserlich-Königlichen Hofbibliothek nr. 892 (256 vr., müstensih: Ali b Muhammed b Sadeddin el-Lârî, istinsah tarihi 25 Cemâziyelevvel 972/28 Ocak 1565, istinsah yeri: Medine. Nushanın tavsifi için bk G. Flügel, *Die Arabischen, Persischen und Türkischen Handschriften der Kaiserlich-Königlichen Hofbibliothek zu Wien*, Viyana II, 120-121)'de bulunmaktadır. Yine Semhüdî ve eseri için bk. Kâtip Çelebi, I (1941), 719, II (1943), 2016 vd ; F. Krenkow, "Semhüdî" mad , *İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1980, X, 472 vd.

²² Kâtip Çelebi'ye göre bu tercume Âşık Hanefî'nin babası tarafından yapılmıştır (I, 719).

²³ *Hulâstü'l-ahbâr*, Bâyezid Devlet Ktb. Veliyyüddin Ef Kısmı nr., 2450/2, vr 141b. Kâtip Çelebi'de Farsça tercümenin adı *el-Hulâsa fi-Târîhi'l-Medîne*'dir (I, 719). Berlin Devlet Ktb. Yaz. nr. 532a'da bulunan 959 (1552) tarihli eser F Babinger'e göre bu Farsça tercümenin yazması olabilir (Aynı eser, s 171, n. 2).

olmayan Rûmî karındaşların" da bu eserden faydalanabilmeleri için gelen yoğun istek üzerine 1005 (1597) yılında *Hulâsatu'l-Ahbâr* adıyla Türkçe'ye tercüme etmiştir²⁴.

İhtisârü'l-Hulâsa: Aşık Hanefî Medine tarihine dair yukarıdaki tercüme yapıldıktan sonra bunu biraz uzun bulup, bazı tekrârları ve lüzumsuz ifadeleri çıkararak²⁵ *İhtisârü'l-Hulâsa* adıyla kısaltmıştır²⁶. Eser *Hulâsatu'l-ahbâr*'ın plânı gibi 8 bâb (1. bâb 10 fasl, 2. bâb 3 fasl, 3. bâb 3 fasl, 4. bâb 17 fasl, 5. bâb 5 fasl, 6. bâb 2 fasl, 7. bâb 3 fasl, 8. bâb 2 fasl) şeklinde tertip edilmiş ve daha çok bu şekli ile rağbet görmüştür²⁷. Medine'nin coğrafî ve zirafî durumu, Hz. Peygamber zamanında Medine'de cereyan eden bazı dinî ve siyasi olaylar, Mescid-i Nebevî, Medine civarındaki kuyular ve nihayet Osmanlıların Medine'ye hizmetleri eserin konuları arasındadır.

Ahbâr-ı Mekkiyye: Medine tarihinden sonra Âşık Hanefî bazı dostlarının teşvikiyle Mekke tarihinin tercümesine de Evâhîr-i Rebiüssani 1011 (7-17 Ekim 1602) tarihinde başlamış, 8 bâb olarak tertip ettiği çalışmasına *Ahbâr-ı Mekkiyye* adını vermiştir²⁸. Mekke'nin yeri, Kâbe'nin binası, Abbasî halifelerinin,

²⁴ *Hulâsatu'l-ahbâr*, Süleymaniye Ktb., Hacı Beşir Ağa Kısım, nr. 465, vr. 1b. Bu nüsha 245 vr. olup müstensihî Mustafa b. Mehmed el-Magalkaravî, istinsah tarihi Evâhîr-i Receb 1063 (16-26 Haziran 1653)'tür. Eserin sadece 1 sahifesinin bulunduğu noksan bir nüshası da Bâyezid Devlet Ktb. Veliyyüddin Ef. Kısım nr., 2450/2'de kayıtlıdır. Kâtab Çelebi (II, 2017) ve Mehmed Tahir (III, 95) de eserden bahs etmektedir.

²⁵ "Tatvilden hâlf olmamağın ba'zı mükerrerât ve lâzım olmayan elfâzı ihrâc idüp" (Süleymaniye Ktb., İbrahim Ef. Kısım, nr. 672/2, vr. 41b)

²⁶ Müellif nüshası *Târîh-i Medîne-i Münevvere* adıyla Berlin, Staatsbibliothek, Ms. or. Oct. 1043 numaradadır (telif tarihi: 17 Zilhicce 1012/17 Mayıs 1604, 250 vr.). Bu nüshanın tavsifi için bk. Manfred Götz, *Türkische Handschriften*, Wiesbaden 1979, III, 317-318

²⁷ Eserin nüshaları: Bâyezid Devlet Ktb. Veliyyüddin Ef. Kısım nr. 2450/2, vr. 1b-141a, müstensih: Mustafa b. Mahmud Paşa eş-şehîr bi-Salih Paşa-zade, istinsah tarihi: Muharrem 1030 (Kasım 1620); TSMK Bağdad Köşkü, nr. 270, 194 vr., müstensih: Osman b. Ahmed Muhlisî, istinsah tarihi: 1032 (1622-1623), Mısır Millî Kütüphanesi, nr. 41, 170 vr., müstensih: Mehmed b. Yusuf, istinsah tarihi: 25 Rebiülahir 1033 (15 Şubat 1624); Süleymaniye Ktb., İbrahim Ef. Kısım, nr. 672/2, vr. 41b-230a, istinsah tarihi: 9 Şaban 1034 (17 Nisan 1625); Süleymaniye Ktb., Pertevniyal Kısım, nr. 867/2, vr. 58b-294a, müstensih: Mustafa b. el-Hac Ahmed eş-şehîr bi-Yamal-zade, istinsah tarihi: 1 Zilkade 1065 (2 Eylül 1655); Süleymaniye Ktb., Halet Ef. Kısım, nr. 591/2, vr. 43b-225b, müstensih: Mehmed Efendi Ayntâbî, istinsah tarihi: 1 Zilkade 1105 (24 Haziran 1694). Muhtemelen müstensil bir istinsahın gereği olarak aynı yerde bundan önce bir istinsah kaydı daha vardır (5 Zilkade 1026 (4 Kasım 1617); Süleymaniye Ktb., Çelebi Abdullah Ef. Kısım, nr. 249/2, vr. 68b-318b).

²⁸ "Ba'zı ehîbbâ târîh-i Mekkî tercemesin dahi iltimâs eylemeğın husûl-i murâdları için" (Süleymaniye Ktb., Pertevniyal Kısım, nr. 867/1, vr. 1b).

Memlûkluların ve Osmanlıların Mescid-i Haram'a yaptıkları hizmetler eserde konu edilmiştir²⁹.

Şerh-i Şemâvil-i Tirmizî: Âşık Hanefî Tirmizî'nin *Şemâvilü'n-Nebî'sini* 1011 (1602-1603) yılında müsvedde olarak şerh etmiş, 1022 (1613-1614) yılında temize çekmiştir³⁰.

Sonuç olarak Âşık Mehmed b. Ömer adıyla aynı yıllarda yaşamış ve eserler vermiş iki ayrı müellif vardır. Bunlardan Âşık Mehmed'in kaleme aldığı *Menâzirü'l-'avâlim* büyük bir eser olup yazarın yaklaşık 25 yıllık seyahatlerinin ve okuduklarının muhassılasını ve diğer birçok konu yanında özellikle tarihî coğrafya alanında kıymetli malzemeyi ihtiva etmektedir. Âşık Hanefî'nin eserleri her ne kadar tercüme ise de kendisine ait bilgilerin de karışık olarak esere girdiği görülmektedir. Mekke ve Medine üzerinde çalışma yapacak araştırmacıların bilhassa Osmanlıların Haremeyn'e hizmetleri hakkında verdiği bilgiler yönünden müstagni kalamayacağı eserlerdir. Âşık Hanefî, Osmanlı müelliflerine ait bilinen, kendisi hakkında bilgi vermeme şeklindeki genel uygulamanın aksine, belki de Arap memleketlerinde yaşamının tesiriyle kendisi ve ailesi ile ilgili sınırlı da olsa bilgi vererek otobiyografisini yazan nadir müellifler arasında yer almasıyla da dikkat çekmektedir.

EK

KENDİ İFADESİYLE ÂŞIK HANEFÎ VE ÂİLESİ*

[224a) **Tezyîl**: İşbu za'îf naîf muharrir-i kitâbun vâlidî diyâr-ı Rûm'da Amasya nâm şehrde Kara Hâfız evlâdından olup bi-tarîk-ı ticâret 'Acem'e gelüp Hirât nâm şehrde sâkin iken meşâyih-i Nakşibendiye'den -kaddese'llâhu te'âlâ

²⁹ Eserin nüshaları: Süleymaniye Ktb., Pertevniyal Kısım, nr. 867/1, vr. 1b-57a, istinsah tarihi: 9 Receb 1065 (15 Mayıs 1655), Süleymaniye Ktb., Çelebi Abdullah Ef. Kısım, nr. 249/1, vr. 1b-67b, istinsah tarihi. 1102 (1690-1691), Süleymaniye Ktb., Halet Ef. Kısım, nr. 591/1, vr. 1b-42b, istintah tarihi. 18 Cumâdeluhrâ 1105 (14 Şubat 1694); Süleymaniye Ktb., İbrahim Ef. Kısım, nr. 672/1, vr. 1b-40a

Ayrıca Paris Bibliothèque Nationale Ch. Schefer koleksiyonu, T 59 numara ile kayıtlı olan eser (208 vr., istinsah tarihi: 1026/1617) E Blochet katalogunda *Târih-i Mekke-ı Mükerrreme ma'a-Medîne-i Münevvere* adıyla gösterilmiştir (*Catalogue de la Collection de Manuscrits Orientaux Arabes, Persans et Turcs*, formée par M. Charles Schefer et Asquise par l'état, Paris 1900, s. 173). F. Babinger Berlin Devlet Ktb., nr. 1043'de bulunan eserin Âşık Hanefî'nin müellif hattı olduğunu belirtmişse (s. 171) de yazarın eserlerindeki bu safahatı fark edemediğinden bu nushanın hangi esere ait bulunduğu açık değildir

³⁰ Kâtip Çelebi, II, 1059 vd. Mehmed Tahir eserin Arapça olarak bir nüshasının Edirne'de II. Selim (1566-1574) Kutüphanesinde bulunduğunu bildirmektedir (III, 95). F. Babinger ise bu eserin Âşık Mehmed'e ait olabileceğine ihtimal vermektedir (s. 152, n. 1)

* *İhtisârü'l-Hulâsa*, Süleymaniye Ktb., Halet Ef. Kısım, nr. 591/2

esrârehüm- hazret-ı hâce-ı ahrâr Hâce 'Ubeydullâh -efâza'llâhü 'aleynâ min-füyûz-ı berekâtih- hulefâsından Mîr Ringirîz dimekle ma'rûf ve meşhûr 'azîz belde-ı mezbûreye gelüp ahâlî-i Hirât 'azîzün ziyâretine fevcen ba'de-fevc varup [224b] geliyor iken vâlid-i merhûm dahi kasd-ı ziyâret idüp sabâh nemâzından sonra mezbûr 'azîz meclisine varup kapudan içerü gırdüğü gibi ol 'azîz -kuddise sirruhu'l-'azîz- buyurdı "meşâyih meclislerine tahâretsiz gelmek câyiz degüldür". Merhûm peder kendüye haml idüp fi'l-hâl kapudan rucû' idüp kalbini mâsivâdan tathîr idüp safâ-i hâtır ile daħil oldukda Mîr Ringirîz -kuddise sirruhu'l-'azîz-kalkup envâ'-ı i'zâz u ikrâm ile yanına aldı. Hemân meclisde merhûm peder hutâm-ı dünyâdan mevcûd olanı tevzî' idüp yalın-ayak başı-kabak sahrâlarda ve dağlarda revâne olup ahâlî-i Hirât "Hâfız Rûmî dîvâne olup sahrâlarda kurtlar naşibi oldu" deyü idindiler. Bir yıldan sonra Hirât'da merhûm vâlidün civârında sâkin olan bir rencber kimesne huccâc ile hac niyyetine gelüp Ka'be-i Mu'azzama'da merhûm vâlidî jende-pûş ve müstagrak bulup hâtonuna gösterüp "Hirât'da civârımızda olan Hâfız Rûmî budur" deyü bildirdi. Birkaç gün geçüp mezbûr rencber birkaç gündenden sonra âhirete göçüp hâtonı 'iddet çeküp halâs oldukdan sonra merhûm pedere gelüp kendüni bildürüp hizmetinde olmaklığı ihtiyâr idüp mezbûr dahi terk-i mâsivâ idüp merhûm nikâhına dâħil olup *bu hakîr dokuz yüz elli târifinde anlardan zuhûra gelüp vâlid ve vâlide ile Fârisî tekellüm itmeğin bu hakîr dahi Fârisî'den gayrı dıl bilmez [225a]* idi. Altı yıldan sonra merhûm peder dâr-ı bekâya riħlet idüp ve bu za'if mektebe varup lisân-ı 'Arab'ı mektebde ta'lîm eyleyüp yirmi iki yaşına girince bu hâl üzre id.. Andan sonra ba'zı Rûmî karındaşlar ile ihtilâl eyleyüp fi'l-cümle Türkî ta'lîm olundu.

İşbu kazıyyei zikr eylemekden murâd *uç matlûbdur*.

Evvelen, lisân-ı Türkî'de kemâl-ı 'aczimüz olduğın beyândur. Zirâ diyâr-ı 'Arab'da yirmi iki yaşına girdükden sonra hâsıl olan Türkî nice olsa gerek. Pûşîde değül. İmdi nazar iden ehl-i nazar sekâdâtımız (سقاذائمی) ıslâh idüp ma'zûr buyursunlar.

Sâniyen, hukûk-ı vâlideyn saķil olmağın zikr olundılar. Tâ ķim erbâb-ı dil nazar-ı şerîflerine geldükde anları hayr du'â ile yâd idüp bu hakîrün yüki za'if ola.

Sâlisen, Hazret-i Mîr Ringirîz -kuddise sirruhu'l-'azîz- merhûm vâlidî bir nazar ile irşâd idüp vâlidei daħı ana mühlak eylemeğın

المؤمنون لا يموتون بل ينقلون من دار الفنا الي دار البقاء

mûcebince rûh-ı pür-fütûhlarından iltimâs iderem ki bu biçâre-i dermândeî dahi vücûd-ı beşeriyetden kurtarup vücûd-ı ilâhîde müstagrak kılup bâri âħir-demde yâri kılup bâ'is-i husn-i hâtıme ola.

والله الموفق و به الكتاب